

MOALE MCC VI ANWUMA

Watson Goodman
a booboale o nloa a

Ahyeldees – Bendone ye

MOALE Mɔɔ VI ANWUMA

“Moale Mɔɔ vi Anwuma” le buluku bie mɔɔ bekpa Nyamenle Edweke mɔɔ ka ninyene bie mɔ anwo edweke la, bεboɔboa bε nloa na behεle bε wɔ nu a. Nyamenle Edweke ne ɛdee, Buluku Nwuanzanwuanza ne a kola kilehile nuhua kpale a.

Nyamenle Edweke “Vi Anwuma”, na nɔhale nu, ɔle moale ɔma ahonle mɔɔ tenlenle nwo εhɔne nee nzuhɔne ku ye la. Saa sonla nu O nwo, kpo ye εtane, na ɔmaa adenle ɔmaa Awulæ Gyisεse Kelaese tenla ye ahonle nu, na ɔfa ye ahonle muala ɔdie Awulæ Gyisεse Kelaese ɔdi ke ɔle Ngoaniedievole a, Awulæ bala o nwo ali ahile ye, na yeava anyelielε nee anz nudwɔlε yeawula ye ahonle nu. Menwunle εhye wɔ εvole 1937 ne anu, na ɔvi mekε zɔhane toonwo mɔɔ yeradwu εnε la, metεgyakyile agɔnwoleyε-
le εhye mɔɔ la me nee Nyamenle avinli la anu. Metu wɔ folε ke, saa εtεyεle ye zo ɛdee a, εnεe fa ε nwo amuala wula o sa nu ke wɔ ngoaniedievole nee Awulæ kεkala.

—Watson Goodman

Nyamenle Ḳhulolę Ne

1

Noko Nyamenle ጀhile kε ɔsi ɔku-
lo ye a, na yemɔ a le kε, mɔɔ ɛnne
yetedanwo yetede etaneyelema la,
Kelaese wule manle yε!

—Wulomuma 5.8

Gyisεse nwunle kε akee mekε
edwu mɔɔ ɔwɔ kε ɔfi ewiade ɛhye
anu na ɔkɔ Selε ne anwo lɔ a. Me-
kε ne anu ɛnne aleε kye a bεkeli
Akpatenwo Avuyia ne. Yehulo
bedabε mɔɔ bele ye ɛdeε wɔ ewiade
ye anu la dahuu na yehulo bε noko
yehɔ awieleε. —Dwɔno 13.1

Akee Gyisεse Kelaese, nɔhale
dasevolε ne mɔɔ le Ralε mɔɔ belu-
muua bεdwazo ye bεvi ewule nu na
ɔsie azεlε ye azo arelemgbunli
kɔɔcɔti la, elo bε na ɔmaa bε anzo-

nudwolε. Gyisεse Kelaese kulo yε,
yeva ye mogya yelie yε yevi yε
etane nu. —Yekile 1.5

“Ehulolę kpale mɔɔ sonla kεnyia
ye wɔ ɔ gɔnwo mɔ anwo la a le kε
ɔkeva ye ngoane ɔkεdo aze ɔke-
maa bε.” —Dwɔno 15.13

Olua kε Nyamenle zile hulole
ewiade amra kpole kpale la ati yεε
ɔvale O Ra kokye ne ɔmanle a,
amaa awie biala mɔɔ kεlie ye keli
la anwu na yeanyia ngoane mɔɔ
enlε awieleε. —Dwɔno 3.16

Edenkεma yele ɔ nwo hilele bε
wɔ moamoa. Ohanle ɔhilele bε kε;
Mehulo bε dahuu, yemɔti; Meba-
hɔ zo meahulo bε. —Gyelemaya 31.3

Yëka yëto gua kë nöhale, yë nyamenlezonlele ne anu yë nwanwane: Orale ewiade kë ole sonla, noko wɔ Sunsum ne anu a ole saanwu. Nyamenle soanvolema nwunle ye, bëbôle o nwo nolo wɔ maanle maa-nle kɔsɔti anu. Ewiade amra amuala liele ye lile, na bëvaled ye behôle anwuma anyunlunyiale nu.

—1 Timote 3.16

Mekë mɔɔ bekabɔ ewiade la, enee Edwékë ne wɔ eke ne dëba dëba; Edwékë ne nee Nyamenle a wɔ eke ne a, na Edwékë ne le Nyamenle. . . . Edwékë ne rayele sonla mɔɔ elole nee nöhale eyi ye tækë a, na o nee yë dënlanle. Yenwunle ye anyunlunyiale mɔɔ onyianle ye kë

ole Selë ne Ara ko kye la.

—Dwono 1.1 nee 14

Ehye mɔɔ amuala zile amaa mɔɔ Awulæ luale ye kpɔmavole ne a-nwo zo hanle la ayé nöhale kë, “Belera mɔɔ enze renya la banrenzé awo rale renya na bëbavélé ye Yimanowele.” (O bo a le “Nyamenle nee yë de.”) —Mateyu 1.22, 23

Gyisese buale ye kë, “Felepe, yemɔti mekë tendendenlenle ye mɔɔ me nee bë muala edenla la be-nze me? Awie mɔɔ enwu me la e-nwu Selë ne. Duzu ati a akee ebiza me kë, ‘Kile yë Selë ne e?’ Felepe, na enlie enli kë mede Selë ne nu na Selë ne noko de me nu o?” . . .

—Dwono 14.9, 10

Gyisese, Nyamenle ara ne

3

Awie biala mɔɔ ka to gua kε Gyisese a le Nyamenle Ara ne la εnee Nyamenle nee ye a de a na ɔdaye noko o nee Nyamenle a de a.

—1 Dwɔno 4.15

Nyamenle soanvole ne buale ye kε, “Sunsum Nwuanzanwuanza ne bara ε nwo zo na Nyamenle tu-mi ne aheda ε nwo zo; ɔlua εhye ati, kakula ne bεbavεlε ye Nwuanzanwuanza, nee Nyamenle Ra.”

—Luku 1.35

Bewo ralε bεmaa ye, Bewo ralε nrenya bεmaa ye. Ye belemgbunli ne bayε kpole na bεbavεlε ye “Nwanwane, Foletuvo, Nyamenle

Bedevinli, Damεnlangοate Sele, Anzonudwοle Belemgbunli.”

—Ayezaya 9.6

Mɔɔ o nloa wɔ zo ɔletende la, amungu nwohyee bie rahedale bε nwo zo, na εnelε bie vi amungu ne anu zele kε, “Me Ra mɔɔ mekulo ye na me nye die o nwo kpale la εne—bεdie ye!”

—Mateyu 17.5

Gyisese zele ye kε, “Wɔnwu ye dεba dεba (Nyamenle Ara ne) na yemɔ ala a nee wɔ elεtende la.”

—Dwɔno 9.37

Oluake, Nyamenle su ne de Kεlaese sonlabaka ne anu.

—Kolosaema 2.9

Gyisese buale ke “Bemε, bεvi azεlε ye azo na mame mevi anwuma. Bεvi ewiade εhye anu, na mame menvi ewiade ye anu.” Gyisese buale bε ke, “Meka nɔhale ne meahile bε: mɔɔ bεkawo Ebileham la, εnee befεlε me εtease.”

—Dwɔno 8.23 nee 58

Raale ne hanle ke, “Meze ke Mεzaya ne mɔɔ befεlε ye Kelaese ne la bara. Saa ɔba a ɔbahā mɔɔ ɔwɔ εke ne la amuala yeahile ye.” Gyisese buale ye ke, “Medame a me nee wɔ εlεtende la.”

—Dwɔno 4.25, 26

Gyisese buale bε ke, “Mame a mele ngoane kpanwo ne a. Mɔɔ kεra me nwo la εhɔne εnrehu ye εlε,

yεε mɔɔ kεlie me kεli la nzuhɔne εnrehu ye εlε.” —Dwɔno 6.35

“Mewɔ ewiade ye anu ala la, mame a mele ewiade ye anu wie-nyi ne a.” —Dwɔno 9.5

Yemɔti, Gyisese hanle ye bieko ke, “Meka nɔhale ne meahile bε: Mame a mele alenke ne mɔɔ bεfa nu bεkɔ mboane tunli ne anu la.”

—Dwɔno 10.7

Gyisese zele ye ke, “Mame a mele ewudwazo ne, o nee ngoane ne a. Mɔɔ kεlie me kεli la saa ɔwu bεbε a εkenyia ngoane.” —Dwɔno 11.25

“Befεlε me Kilehilevole nee Awulæ, na ɔle kpale noko ke bεke-vεlε me zo a, ɔluakε, mele zo.”

—Dwɔno 13.13

Nwanwane ninyene Mɔɔ Gyisɛse yele la bie mɔ 5

Akee ɔmanle menli ne mɔ dənlanle aze wɔ ndile ne azo, na ɔvale kpanwo mumua nnu ne nee fɛlɛ nwɔc ne, ɔnleanle anwuma na ɔyεle Nyamenle mo. Obubule nuhua na ɔvale ɔmanle ye ɛdoavolema ne, na ɛdoavolema ne vale manle menli ne. Na bɛ muala bɛlile na bɛ ko yile. Nzilii ɛdoavolema ne se-sale ɔ bo zo mbokpoloka ne ahendene bulu nee nwɔc. Na bɛdabɛ mɔɔ bɛlile la saa ɛye mraale nee ngakula ne mɔ nu a....

—Mateyu 14.19-21

Saemɔno buale ye ke, “Kilehile-vole, sumunli nɔe yεye gyima dedee, noko yεangye fɛlɛ. Noko ke-mɔ ɛdawɔ wɔha la, yεbahɔ yεa-

hɔdo avonle ne.” Beħħodole avonle ne na bɛhyele fɛlɛ dɔɔnwo kpale mɔɔ be avonle ne anree kpuke a.

—Luku 5.5, 6

Anyenzinliravolema nwɔc mɔɔ enee dede adehane ne la dele ke Gyisɛse elepe nu, na bebɔle ɔ bo ke beteedea nuhua ke, “Devidi Ara, nwu yε anwunvɔne!” Gyisɛse gyi-nlanle, ɔvelèle bɛ na ɔbizale bɛ ke, “Duzu a bekulo ke meye memaa bɛ a?” Beħħuale ke, “Yemenle, ye-kulo ke ɛbuke yε nye emaa yεnwu debie.” Gyisɛse nwunle bɛ anwunvɔne na ɔvale ɔ sa ɔhehanle bɛ nye ne mɔ, na ɛkɛ ne ala bɛ nye ne mɔ bukebukele, manle bənwunle debie .... —Mateyu 20.30 nee 32-34

O nwo zo yee Nyamenle luale bɔle ninyene kɔsɔti a—mɔɔ wɔ a-nwuma o nee mɔɔ wɔ aze o, mɔɔ benwu bɛ o nee mɔɔ bennwu bɛ la amuala o; ewiade ye anu tumima nee arelemgbunli nee bedabɛ mɔɔ bɛsie eñe mekɛ ye anu awozinli ewiade ye nee sunsum nu ɛlɔnema —Nyamenle luale Kelaese anwo zo a bɔle ninyene kɔsɔti a, yee ɔ ti a ɔbɔle bɛ a. —Kolosaema 1.16

O nwo zo yee Nyamenle luale ye-le ninyene kɔsɔti a; bɛangoati ye bɛanyɛ debie biala mɔɔ wɔ aleɔabo amuala la. —Dwɔno 1.3

Nyamenle . . . noko kenle nsa ye ɛdee, yelua O Ra ne anwo zo a yedende yehile ye a. O Ra ne anwo zo

a ɔluale ɔbɔle ewiade a, na yemo yee Nyamenle ɛkpa nu eyɛ ye kɛ a-wieles ne debie biala le ye ɛdee a.

—Hibuluma 1.2

“ . . . Gyisese ɛhye mɔɔ bɛbɔle ye meanubaka nu la, yemo ala yee Nyamenle eyɛ ye Awulæ nee Mɛzaya a.” —Gyima ne 2.36

Oluakɛ ɛhye ati a Kelaese wule na bedwazole ye bɛrale ngoane nu a, amaa yeayɛ anyewɔzo amra nee mowuamra Awulæ.

—Wulomuma 14.9

Bekola befa be rɛle bewula Nyamenle ne mɔɔ vɛlele bɛ kɛ be nee O Ra Gyisese Kelaese, ye Awulæ, eradila agɔnwɔle la anu.

—1 Kolentema 1.9

Gyisese le menli kɔsɔɔti Ndenebuavole

7

Saa ye zɔhane a εnee wɔmɔ, duzu ati a ekəbua ε gɔnwo ndene a? Yee εdawɔ noko, duzu ati a eketo-to ε gɔnwo anwo nyεlε ε? Ye muala yεbagyinla Nyamenle ndene-bualε ebia ne anyunlu.

—Wulomuma 14.10

Megyi Nyamenle nee Kelaese Gyisese, mɔɔ babua anyewɔzo amra nee mowuamra ndene la anyunlu, meka ye εralε bieko nee ye belemgbunlilile ne.

—2 Timote 4.1

“Mekε ne mɔɔ medame, Sonla Ra, menwɔra ke Belemgbunli, mɔɔ εnee me soanvolcma ne amuala wɔ me nwo εke ne la, mebadenla me anyunlunyiale belemgbunli

ebia nu anu, na meaboɔboa ale-abo amra amuala wɔ me nyunlu εke ne. Na mebahye be nuhua nwɔɔ kεmɔ mboaneneavole ye mboane avi mbɔnkye avinli la.”

—Mateyu 25.31, 32

“Zɔhane ati, Selε ne ɔdaye mu-mua ne ɔmbua awie ndene. Yemaa Ralε ne tumi biala ke ɔbu-a ndene.”

—Dwɔno 5.22

Kεmɔ Edwɛkpa ne mɔɔ mebɔ ye nolo la kile la. Na yemɔ a le ke, Nyamenle dua Gyisese Kelaese anwo zo bua menli kɔsɔɔti ndene wɔ adwenle biala mɔɔ befa ye wɔ fealera nu la anwo.

—Wulomuma 2.16

Mame a mele alenkə ne; mɔɔ ke-lua me nwo zo kəhɔ nu la kenyia ngoane mɔɔ enlə awielee. Obawolo nu na yeavinde yeahɔkponde alee.

—Dwɔno 10.9

Gyisese buale ye kε, “Mame a mele adenle ne, nɔhalε ne nee ngoane ne a; awie biala εnrεhola Sele ne eke ne kɔ, kyesε ɔdua me nwo zo.”

—Dwɔno 14.6

“Ehye ati yee meha mehile be ke bεbawu bεala be etane ne mɔ anu la. Saa bεanlie bεanlie kε, ‘Medame a le Medame’ a bεbawu bεala be etane ne mɔ anu bɔkɔɔ.”

—Dwɔno 8.24

Mɔɔ bεmanle ɔlile munli la akee orayεlε ngoanelielε mɔɔ enlə awie-

lee la ɔmanle bεdabe mɔɔ bεtie ye la.

—Hibulumu 5.9

Olua mgbɔdale mɔɔ Gyisese Ke-laese ɛva ɔ nwo eli la azo Nyamenle ɔlɔlε ne mɔɔ ɔfa ɔkyε mgbane la maa menli muala sɔ ɔ nye.

—Wulomuma 3.24

Ehye ati, ɔkola kεkala nee mekε biala ɔdie bεdabe mɔɔ bεdua ɔ nwo zo bεba Nyamenle eke ne la ngoane; ɔluakε ɔde aze na ɔdi be ti mgbɔdale wɔ Nyamenle eke ne da-huu.

—Hibulumu 7.25

“O nwo zo yee yεlua a yεkenyia ngoane a, ɔluakε, awie biekɔ enle alecabo mɔɔ Nyamenle ɛva ye du-ma emaa mɔɔ yεdua ɔ nwo zo yε-nyia ngoane a.”

—Gyima ne 4.12

Noko Nyamenle əva bə nee Kelaese Gyisəse əbə nu na yemaa Kelaese eraye yə nrələbə. Ə nwo zo a yəlua a yəsə Nyamenle anye, yə nwo te na yəye alehelə a.

—1 Kəlentema 1.30

Gyisəse Kelaese vale ə nwo manle wə yə ti kə əbəye yə yeavi amumuye muala anu na yeaye yə ye menli məc anwo te na yele ə ngome kye ye ədeə la, amaa yə nye abolo kə yəkəye kpale.

—Taetəse 2.14

Na bəava feləko bəaye Selə ne məc yemaa bədwu kə bə nee ye menli ne kəbə nu kedənla ye wie-nyi ne anu la mo. Nyamenle əlie

yə evi awozinli nu tumi ne mə abo, yeva yə yera Ə Ra kulovalə ne beləmgbunlililə ne abo, na yelua ə nwo zo yekpəne yə, yeva yə etane yehye yə. —Kolosaema 1.12-14

“Əhye ala ati yee medame, Sonla Ra, membale a, kə meba-kponde bədabə məc bəminli la na mealie bə ngoane.” —Luku 19.10

Na bədole edwəne fofolə bie kə, “Efəta kə əkəwaye eyələ ne na əke-buke nwoma ne anu; əluakə bəhunle wə na evale wə mogya ne məc bəhwinle bəguale la ədəle menli. Ədəle bə evile abusua, anee nee maanle ngakyile kəsəcti anu əmanle Nyamenle.” —Yekile 5.9

Nyamenle elua Kelaese ewule zo yemaa yezo o nye; fane nye yee akee onrelua Kelaese anwo zo onrelie ye onrevi ye eya ne anu e?

—Wulomuma 5.9

Oluake yelua Kelaese ewule ne azo beva ye etane ne mo bemye ye na yenya ye ti. Nyamenle elole ne.

—Efesesema 1.7

Na saa yedua wienyi nu kemo Nyamenle de wienyi nu la a, enee yele agonwolema na O Ra Gyisese mogya ne mo ohwinle oguale la te ye nwo fi etane biala anwo.

—1 Dwono 1.7

Bedabe beze mo beduale ye wo be ti na beahola breakpone be beavi be nlenya mo ebela mgbane

mgbane ebole sa la. Beanova debie mo engye na yeazekye mo le ke ezukoa nvutuke anzee dwete; be vale Gyisese, mo le ke boanerale mo anwo enle dene biala la mogya ne mo sonle bolé la a bekponenle be a. —1 Pita 1.18, 19

Kemo ehye le nohalé la, enee enea a ekenwu ke Kelaese mogya ne kola di gyima kpole maa obo zo. Yelua Sunsum ne mo enwu ele la azo yeva o nwo yebó azu mo di munli la yemaa Nyamenle. Ye mogya ne bade ye adwenle nu avi nyelec mgbane mgbane mo fa ye ko ewule nu la anwo na yeazonle tease Nyamenle ne.

—Hibulumu 9.14

Oluakε Nyamenle εlolε zo ala yεε yelua bε diedi ti yelie bε ngoane a. Tε bε nyεleε nwo o. Ole Nyamenle ahyεledee mgbane ala, amaa awie biala andu o nwo wɔ nwole.

—Efesεsema 2.8, 9

Kεmɔ ɔlua diedi zo yεzɔ Nyamenle anye la, yεlua Awulæ Gyisεse Kelaese anwo zo yεnyia ye ti wɔ Nyamenle εkε.

—Wulomuma 5.1

Oluakε Nyamenle ara biala di ewiade anwo zo konim. Yε diedi mɔɔ yεlε ye wɔ Nyamenle nu la azo yεε yεdua yεdi ewiade anwo zo konim a.

—1 Dwɔno 5.4

Oluakε saa ye nee Kelaese Gyisεse ye ko a, yεyεle ye mrenya nu

nzonlε o, yεanyε o, ɔngyia. Mɔɔ hyia la a le ke yεkenyia diedi mɔɔ fa εhulolε ye gyima la.

—Galehyiamma 5.6

Bebizale ye kε, “Duzu yεε yεye na yεahola yeayε gyima mɔɔ Nyamenle kpondε la a?” Gyisεse zele bε kε, “Gyima mɔɔ Nyamenle kpondε kε bεyε la a le ke bεkεlie mɔɔ ɔzoanle ye la bεkεli.”

—Dwɔno 6.28, 29

Mɔɔ bεhεlε ye wɔ εke la, bεhεlε amaa wɔalie wɔali kε Gyisεse a le Mεzaya ne mɔɔ le Nyamenle Ara ne a, na ɔlua wɔ diedi mɔɔ εlε ye wɔ ye nu la azo wɔanyia ngoane mɔɔ enlε awieleε la.

—Dwɔno 20.31

Kemɔ anwuma nee aze anu twe la, zɔhane ala yee ye chulolɛ kpundii ne kpole de maa menli mɔɔ sulo ye la a. Edenkɛma anwunvɔnzelɛ wɔ eke ne dahuu, yee ye kpaleyelɛ wɔ eke maa menli mɔɔ sulo ye la. —Edwendole 103.11 nee 17

Bemaa yeyɛ yɛ Awulæ Kelaese Gyisɛse Nyamenle ne, mɔɔ le ɔ Ze, anwunvɔnzelɛ Selɛ ne mo. Ole Nyamenle mɔɔ areleyekyelɛ muala vi ye eke ne ba a.

—2 Kɔlentema 1.3

Wɔ chulolɛ ne mɔɔ wɔ eke ne dahuu la le kpole bo zo; wɔ nɔhaləlilɛ ne le bedevinli. —Edwendole 108.4

Nyamenle ne boni a nee wɔ se, mɔɔ fa ye menli ne mɔɔ cha la etane ɔkye be a. Onva ɛya dahuu, yee ɔ nye die ke ɔkeze anwunvɔne.

—Maeka 7.18

Edenkɛma chulolɛ kpundii ne enlɛ awieles yee ye anwunvɔnzelɛ ne bo endu ɛlɛ. Ole fofolɛ nwonlo-mɔ biala. —Ezunlɛ Edwene 3.22, 23

Oliele yɛ ngoane. Te gyima kpalɛ mɔɔ yeyele la ati ɔ, na ɔse anwunvɔne la ati ɔ. ɔluale nzule awolɛ fofolɛ ne, mɔɔ le ebɛla ebɔlɛ fofolɛ ne mɔɔ Sunsum Nwuanzanwanza ne fa maa la azo a ɔwolɛ yɛ bieko a. —Taetɛse 3.5

Edenkema se. "Bela maa yeli ye nwo ɛdweke, saa bɔbɔ wɔ etane ne εye ε nwo yɔɔnwo a mebabia wɔ meamaa ε nwo ade ke ezule kɔtweaba. Saa yemaa ε nwo εye kɔkɔlε woonwu bɔbɔ a, mebamaa yeaye fufule nwohyee ke boane enrinli.

—Ayezaya 1.18

Na Sunsum ne nee Atɔfolε ne se, "Bela!" Awie mɔɔ kede la ɔda-ye ɔha ke, "Bela!" Bedabε mɔɔ nzuhɔne ku be la berela beralie nzule mɔɔ maa ngoane la bɛnlo. Ole ahyeldeε, bɛndo. Bedabε mɔɔ bekulo la beranlo bie. —Yekile 22.17

Edawɔ mɔɔ nzuhɔne ku wɔ la, bela na nzule wɔ eke. Edawɔ mɔɔ enlε ezukoa la badɔ bie no. Bela

badɔ nwanye nee nyefonzule mɔɔ enredua εhwee a. —Ayezaya 55.1

... Kenle ko zɔhane, Gyisεse dwazole na ɔhanle ye kpolε kpale ke, "Mɔɔ nzuhɔne ku ye la erela me εke εranlo nzule." —Dwɔno 7.37

Mɔɔ Gyisεse nwunle ye la, ɔvale εya na ɔzele ye ɛdoavolema ne ke, "Begyakyi ngakula ne mɔ bεmaa berela me nwo, bεmmatua bε, na bedabε mɔɔ bεle ke εhye mɔ zεhae la yee Nyamenle Belemgbunli Maanle ne le bε εdee a."

—Maake 10.14

"Bedabε mɔɔ bεzo εlomboε na bεvε la bε muala berela me nwo εke na menwɔmaa bε εnwomenlielε."

—Mateyu 11.28

Ngakyile mōo wō bēdabē mōo bēle Nyamenle amra nee bēdabē mōo bēle Abɔnsam amra la avinli la eñe: awie biala mōo ɛmbɔ ɛbela kpale anzee engulo o diema la eñle Nyamenle ara. —1 Dwɔno 3.10

Bēdabē mōo Nyamenle Sunsum ne ye bē tataa la le Nyamenle amra. Oluakē Sunsum ne mōo Nyamenle eva emaa bē la eñye bē ahanra, na ɔmmaa bonye avonvoale. Sunsum ne maa bēye Nyamenle amra na ɔlua Sunsum ne tumi zo yekola yefelé Nyamenle kē, “Abba! Egya.”

—Wulomuma 8.14, 15

Amaa awie annwu nvolee biala wō bē nwo anzee anzu bē nɔhaləlile

nwo kpolera kē bēle Nyamenle amra mōo evinli fee eñle bē nwo a, wō adale nee etane ewiade ye anu. Saa bewō bē avinli a bēda kē bēmē a bēle ewiade kēnlanee a.

—Felepaema 2.15

Yemoti, kē Awulae se la eñe, “Begyakyi bē, na behwe bē nwo bevi bē nwo. Bemmafa bē sa beka debie mōo anwo eñde la, na menwɔlie bē. Mebaye bē ze, na bēaye me mra mrenya nee mraale, kē Tumivole Nyamenle ne se la eñe!”

—2 Kɔlentema 6.17, 18

Bie mō dɔɔnwo liele ye na bēliele ye belile; ehye ati ɔmanle bē adenle kē bēye Nyamenle amra.

—Dwɔno 1.12

Sonla su ne gyima mɔɔ di la da ali wienyi. Bemɛ a le adwɔmane, evinli evinli nyelɛe nee ɛbɛla mgbane mgbane ɛbɔlɛ, bozonle ɛzonlelɛ nee ayɛne ɛbɛla. Ekpɔlɛ, konle, nungule, ɛya, angomedi, ngyehyɛnu nee ngilehilenu, anyebolo, nza ɛbole, (kɔdiawu ɛyelɛ), anyelielɛ mgbane mgbane nee ninnyɛne mɔɔ le zehae mɔ la. Meha mehile bɛ deba na eza mekakyɛ bɛ bieko kɛ bɛdabɛ mɔɔ bɛyɛ ninnyɛne ɛhye mɔ la enrenwu Nyamenle belemgbunlilile ne.

—Galehyiama 5.19-21

Bemaa yeli ye nwo eni na yɛbɔ ye ɛbɛla ne kpale kɛ menli mɔɔ wɔ alehyenlɛ nu la, mɔɔ anwondɛlɛ

mgbane mgbane, nzabolɛ, adwɔmane ɛbɔlɛ anzɛe huhunli ɛbɛla ɛbɔlɛ, konle anzɛe nungule chwenlɛ biala ɛnle nu la. Na beva Awulæ Kelaese bɛyɛ konle tɛla-dee bewula bɛzi nwonane nu adwɛnle ɛvalɛ nee ye atiakunluwɔzo aze.

—Wulomuma 13.13, 14

Bɛdabɛ mɔɔ bɛdwazo nwonlomo mangyee ne bɛdi nza nzi toonwo ɔkɔkpula nɔsole mɔɔ nza ne ɛbo bɛ la, bɛ gyako.

—Ayezaya 5.11

Saa nwanye anye le kɔkɔlɛ, ɔwu awube na akee ɔgyinla kanrele ne anu diinyi bɔbɔ a mmammaa ɔbe-lebɛla wɔ; nzinlii ɔbahɑ wɔ kɛ ewɔlɛ, na yeazo wɔ kɛ bɔna la.

—Mrelebule 23.31, 32

Gyisɛse buale ye kɛ, “Fa wɔ ahonle muala, wɔ ɛkɛla muala nee wɔ adwenle muala kulo Awulæ wɔ Nyamenle ne. Ɛhye a le mela ne anu titile kpalɛ mɔɔ hyia la a.”

—Mateyu 22.37, 38

Gyisɛse zile nu bieko kɛ ɔkɔ la, renya bie le ɛnriandilɛ rahotole ɔ nyunlu ɛkɛ ne na ɔzele ye kɛ, “Kilehilevole kpalɛ, duzu a menyɛ na meanyia ngoane mɔɔ ɛnle awieles a?” Gyisɛse bizale ye kɛ, “Duzu ati a ɛse mele kpalɛ ε? Awie biala ɛnle kpalɛ kɛ Nyamenle angome kye ala. Ɛze mela ne mɔ: ‘Mmayɛ kodiawu, mmafa awuvole, mma-wua, mmadi dasele adale, mmadi

nzisi, di ε ze nee ε nli eni.’ ” Renya ne buale kɛ, “Kilehilevole, sumu-nli me ngakula nu yee menvale ɛhye mɔ azo ɛlile a.” Gyisɛse nle-a-nle ye koonwu, ɔhulole ye na ɔzele ye kɛ, “Yeha wɔ debie ko. Kɔ na kɔdɔne ninyene mɔɔ ɛle la amuala, na kyɛ ezukoa ne maa ehyianvole-ma na ɛkenyia anwonyia wɔ Nyamenle anwo lɔ, na akee bela badoa me bo zo.” Renya ne dele edwɛkɛ ɛhye la ɔ nyunlu zale na ɔvale nyane ɔhole, ɔluakɛ, ɔle sukoavole kpole.

—Maake 10.17-22

Adenle ne bie wɔ ɛkɛ ne mɔɔ so-nla nye zo a ɔtenre, na ye awieles fa ye kɔ ewule nu. —Mrɛlɛbule 16.25

Bεmmabεlεbεla bε nwo; bεnzi Nyamenle amgbu.

—Galehyiama 6.7

Me mra ngakula, bεmmamaa awie bεlεbεla bε! Awie biala mɔɔ yε mɔɔ tenre la le fɔɔnwonli, kεmɔ Kelaese le fɔɔnwonli la. Na awie biala mɔɔ yε εtane la le Abɔnsam εdeε, ɔluake mɔlebεbo ne Abɔnsam a lumuale yεle εtane a. . . .

—1 Dwɔno 3.7, 8

Nɔhale, ɔwɔ ke bεnwu ke amu-muyεma εnreho Nyamenle Belemgbunli Maanle ne anu. Bεmma-bεlεbεla bε nwo, menli mɔɔ bɔ εbεla mgbane mgbane, bεdabε mɔɔ bεsonle awozonle, bεsεkye agyale, mrenya mɔɔ fa bε gɔnwo mɔ mre-

nya nee mraale mɔɔ fa mraale, bεdabε mɔɔ bεle nwule, bεle anyebolo, bεdabε mɔɔ nza εgya bε, bεdabε mɔɔ bε nloa εdendεlε εnyε fε nee bεdabε mɔɔ bεle ahodiawu la, biala agyakε εnretia Nyamenle Belemgbunli Maanle ne anu.

—1 Kolentema 6.9, 10

Bεmmamaa awie fa adubεnloanu bεlεbεla bε; ɔboalekε, ɔluu ni-nyene zehae mɔ ati yε Nyamenle εya ne ba menli mɔɔ εndie ye e-dwεkε la anwo zo a.

—Efesεsema 5.6

Saa awie dwenle ke ɔle sonla mɔɔ, noko ɔndo εhwee a, εnee ɔle-bεlεbεla ɔ nwo. —Galehyiama 6.3

Dwenle ɛhye anwo na te o bo kɛ, etane luale sonla ko anwo zo a rale ewiade a, yee sonla ko ne etane ne vale ewule rale a. Olua ɛhye azo ewule dele kpondenle aleabo amra anwo zo, ɔluake menli kɔsɔɔti eyɛ etane.

—Wulomuma 5.12

Saa ye munzule atiakunluwɔzo ne nrenze a ɔwo etane yee etane wie nyi a, ɔwie ewule.

—Gyemise 1.15

Dasanli mɔɔ kεye etane la yemɔ yee ɔwɔ ke ɔwu a, rale ɛnrɛnwu amaneɛ wɔ oze etane ne mɔ ati, yee sele noko ɛnrɛnwu amaneɛ wɔralenrenya etane ne mɔ ati. Sonlakpale biala banyia ye kpaleyelɛ nwo ahataule yee amumuyɛnli bia-

la banyia ye amumuyɛ nwo ahataule.

—Yizikeele 18.20

Saa emaa sunsum nu adwenleadwenle keda e nwo zo a, ɔwie ngoane nee anzonudwole. Yemɔtɔ mɔɔ maa nwonane nu adwenleadwenle keda o nwo zo la le Nyamenle kpɔvolɛ; ɔluake ɔnli Nyamenle mela ne azo, yee ɔdi zo bɔbɔ a ɔnreye boɛ.

—Wulomuma 8.6, 7

“ ‘Noko akee ɔwɔ ke yedie ye nye na yedi felɛko ala; ɔboalekɛ, e diema ye, ɔwule yee yezia yera ngoane nu bieko a; ɔminlinle yee yɛnwu ye a.’ ”

—Luku 15.32

Mɔɔ di boɛ dahuu la banyia ngoane, na mɔɔ di etane nzi dahuu la, bawu.

—Mrelebule 11.19

Noko wə Nyamenle nu nwuanzanwanza eyele nu a, bəva tumi kpolə bədwazo ye bəvi ewule nu behile kə əle Nyamenle Ara la anwo.

—Wulomuma 1.4

Ohanle əhye əwiele la, ədeanle nu kpole ɔzele kə, “Lazeləse, dwazo bəla!” Renya ne mɔɔ əwu la vndelete rale, na ndanlə mɔɔ bəvale bəkyekyele ye funli ne la, kyekye ɔ sa, ɔ gyakə nee ɔ da. Gyisəse zele bə kə, “Bezianyizianyi ye na bəmaa əho.” —Dwəno 11.43, 44

Akee əhvəale ɔ sa əhanle əlekə ne na bədabə mɔɔ bəzo funli ne la gyinlanle na bəzokoele. Gyisəse zele kə, “Kpavole! Mese, dwazo!” Sonla ne mɔɔ əwu la dwazole

dənlanle aze na əbəle ɔ bo kə ətende na Gyisəse vale ye manle ɔ nli.
—Luku 7.14, 15

“Selə ne kulo me, əluakə mekponle zo kə menwəgyakyi me ngoane menwədo aze amaa meazia mealie ye bieko. Awie əngola ənye me ngoane. Medame ngome yee megyakyi nu a. Melə adenle mekola mefa memaa, yee melə adenle mesia mefa me debie bieko. Mɔɔ Egya əhyehyə emaa me kə əwə kə meyə la əne.” —Dwəno 10.17, 18

Mame a mele teasenli ne a. Menwule, noko kəkala mede aze dahuu. Melə Ewule nee Əbolə sanvə ne.

—Yekile 1.18

Bemmasonle nyamenle biala ke
me ngomekye ala. Bemmaye ana-
nze biala bεmaa bε nwo. Bemmaye
debie biala moc wo anwomanyu-
nlu anzee azele ti anu anzee moc
wo nzule moc wo azele ye abo lu
anu ananze. Bemmabo bε ti aze bε-
maa bε anzee besonle bε. Bem-
mabo Edenkema bε Nyamenle ne du-
ma mgbane mgbane, ɔluake meda-
me Edenkema, menremaa moc bo
me duma mgbane mgbane la
enreva o nwo dwoc. Bezie Enwo-
menleliele Kenle ne nwuanzanwu-
anza kem medame, Edenkema bε
Nyamenle meha mehile bε la.
Bεva kenle nsia bεye gyima,

na bεye bε debie biala. Di E ze nee
e nli eni, kem Edenkema bε Nyam-
enle zele bε la. Bemmaku sonla;
Bemmaskye agyale. Bemmawua.
Bemmadi dasewia betia bε gonwo
mo. Bemmamaa bε nye bolo bε
gonwo aye anzee ye sua, ye eya, ye
sonvole renya anzee rale, ye
ekponwo, ye asoaso, anzee debie
biala moc le e gonwo edee la.

—Ditelonomi 5.7-21

Memaa bε mela fofole; behulo
bε nwo ngoko ngoko. Ke mezi
mehulo bε la, zohane ala yee
behulo bε nwo ngoko a.

—Dwono 13.34

Oluake ɔnwu sonla adenle nu,
na ɔnwu o gyake biala mɔɔ ɔtu la.
Awozinli enle eleka biala mɔɔ eta-
nevolema fea nu a ɔye boe a.

—Dwobu 34.21, 22

Edenkema biza ke, “Asoo sonla
kehola kεvea o nwo wɔ eleka bie
mɔɔ menrenwu ye la o? Asoo men-
nyi anwuma nee aze tεkεe o?

—Gyelemaya 23.24

Saa mefo meko anwuma a, εwɔ
eke. Saa meko εbolɔ a, εwɔ eke.
Awozinli enle kabikabi emmaa wɔ.
Alehyenlε nee aledwolε le ko wɔ ε
nye zo ɔluake awozinli le ke
kelaneε maa wɔ.

—Edwendole 139.8 na 12

Edenkema nwu Eleka biala.
Onwu mɔɔ le kpale nee mɔɔ le eta-
ne la amuala. —Mrεlebulε 15.3

Nyamenle Edweke ne gyi zo na
ɔye se, ɔye nla ɔtela dadeε anye
nwιɔ biala. Ope to, ɔdua εkela nee
sunsum bε ayia zo, ɔgya mbowule
agbokε nee mbowule εnlome
ewεne na ɔfede adwenle nee aho-
nle nu ɔnwu bε nzuzule muala. Wɔ
Nyamenle anyunlu, debie biala
envea; debie biala mɔɔ wɔ alecabo
la la o nyunlu wienyi, na yemɔ no-
ko yee ɔwɔ ke yεbu yε mgbonde
yekile ye a. —Hibuluma 4.12, 13

“Debie biala mɔɔ vea la bala ali
wienyi; yee mɔɔ bεheda zo la anwo
bala zo.” —Luku 8.17

“Sonla Ra ne bama ye soanvolema araboɔboa bədabe mɔɔ bətwe-hwe menli bekɔ etane nu nee bəda-be mɔɔ bəye amumuyε la kɔsɔti anloa na bəavuandi bε bəagua sendɔlɔra ne anu; εkε ne yεε menli bazu adede bε nwo bonrane nu a.”

—Mateyu 13.41, 42

Nyamenle anloa edwεke ko ye ala azo a bəlua bəhua anwuma nee aze mɔɔ kəkala wɔ εkε ne la anwo senle bεzie εkε bəlefə bəahendε ndənebuale kenle ne nee menli mɔɔ ɛnze Nyamenle la εzεkyelε a.

—2 Pita 3.7

Bəbadea menli zɔhane mɔ na bε-aye bε bəavi Awulæ anye zo nee

ye anyunlunyiale tumi ne abo na bəazεkye bε εzεkyelε mɔɔ ɛnle awieles a. —2 Tesalonaekama 1.9

“Saa ε sa anzεε ε gyakε gyegye wɔ yeamaa wɔaminli wɔ diedi a, pε ye to ye lo. Ole kpale ke ε sa le sinli anzεε ε gyakε le sinli na εkε-nyia ngoane mɔɔ ɛnle awieles, tela ke ε sa nwɔc anzεε ε gyakε nwɔc na bəkεhɔdo wɔ wɔ senle ne mɔɔ ennu εle la anu a.”

—Mateyu 18.8

“Na bəkεdea chye mɔ ndeale mɔɔ ɛnle awieles a; na bε nee menli kpale ne mɔ ahɔ ngoane mɔɔ ɛnle awieles la anu.”

—Mateyu 25.46

“Oluakə yehile kenle mɔɔ ɔba-lua sonla ne mɔɔ yedu ye yezie eke ne la anwo zo yeabua aleabo amra kɔɔɔti ndene a. Ozile εhye dawua ɔmanle awie biala wɔ edwa-zole mɔɔ ɔdwazole sonla zɔhane ɔvile ewule nu la.” —Gyima ne 17.31

Awulae ze ke ɔsi ɔdie menli kpale ɔfi bε sɔneɑ nu na ɔsie amumu-yema wɔ ndeanlε bo kɔkpula Ndenebualə Kenle ne a. —2 Pita 2.9

... Eza bεbukele teasema buluku ne noko na bεbuale mowuamra ndene wɔ mɔɔ bεyele na behelε ye wɔ mbuluku ne mɔ anu la anwo.

—Yekile 20.12

Nyamenle maa εhulole di munli wɔ ye nu amaa yεahola gyinla wɔ

Ndenebualə Kenle ne anu. Oluakə ke Kelaese zile dεnlanle ewiade ye anu la zɔhane ala yεε yεdayε noko yεtenla a. —1 Dwɔno 4.17

Bεhyehyε bεmaa sonla ko biala ke ɔwu kokye na ewule ne anzi, Nyamenle abua ye ndene.

—Hibuluma 9.27

Oluakε, ke ɔde biala la ɔwɔ ke ye muala yεfinde Kelaese anyunlu na ɔbuα ye ndene, amaa ye nuhua ko biala asa aha ahatuale mɔɔ ɔfeta la—kpale o, etane o, kεmɔ ye εbela mɔɔ ɔdaye ɔlua ye sonlabaka ye azo yεbɔ la de la. —2 Kɔlentema 5.10

Zɔhane ati, ye nuhua ko biala bahɔbu ye mgbonda ahile Nyamenle. —Wulomuma 14.12

Noko bε mu nwio bεnle ko, ɔluakε Nyamenle elole ahyεlεdeε ne εnle kε Adam εtane ne la. Ole nɔhale kε, sonla ko ne εtane ti menli dɔɔnwo wule εdeε, noko Nyamenle elole ne le kpole bo zo, yεε zɔhane ala a ye elole ahyεlεdeε ne, mɔɔ ɔlua sonla ko ne mɔɔ le Gyisase Kelaese, elole zo ɔfa ɔkyε mgbane la, wɔ eke maa menli somaa a.

—Wulomuma 5.15

Yemɔti Nyamenle anwunvɔnezelε ne engyi mɔɔ sonla kpondε la anzεε mɔɔ ɔkeyele ɔ nwo ke ɔyε la azo.

—Wulomuma 9.16

... “Nyamenle kyi mɔɔ memaa ɔ nwo zo la na ɔyila mɔɔ bεlε ɔ nwo aze la.”

—1 Pita 5.5

Bεmaa yεyε Nyamenle mo wɔ ye nwanwane ahyεlεdeε ne ati.
—2 Kɔlentema 9.15

... noko ɛleka mɔɔ εtaneyεlε ne zonle la, Nyamenle elole ne yεle dɔɔnwo bole zo. Zɔhane ati kεmɔ εtane vale ewule a lile ye belembunli la, zɔhane ala yεε Nyamenle elole ne εva kpale εyεlε elεdi belembunli na ɔfa yε ɔdua Gyisase Kelaese, yε Awulæ ne anwo zo ɔkɔ ngoane mɔɔ εnle awieles la anu a.

—Wulomuma 5.20, 21

Na ɛzoanvolema ne vale tumi kpole lile Awulæ Gyisæse ewudwazo ne anwo daselε na Nyamenle lole bε nyilale dɔɔnwo.

—Gyima ne 4.33

Nyamenle bule o nye guale zo wɔ meke mɔɔ ɛnee menli ɛnze la. Kekala ɛdee, ɔlekà yeahile menli kɔsɔɔti mɔɔ wɔ eleka biala la ke bənlu be nwo wɔ be ninyendane nwo.

—Gyima ne 17.30

“Onle zo. Meka meahile be, saa bədabə noko bəanzia bəanvi be etane ne mɔ anwo a, be muala bəbawu ke menli zəhane mɔ ala la.”

—Luku 13.3

Pita zele be ke, “Bənlu be nwo na begyakyi etane eyele, na bəmaa bezɔne be wɔ Gyisese Kelaese du ma nu, amaa bəava be etane bəahye be na bəanyia Nyamenle ahyeldee ne, mɔɔ le Sunsum

Nwuanzanwuanza ne.” “Zəhane ati, bənlu be nwo na bezia bərela Nyamenle ɛkɛ, amaa yeanunu be etane ne amuala abo zo bəkɔɔ.”

—Gyima ne 2.38; 3.19

Begyakyi be meladonle ne mɔ na bənyia ahonle fofole nee subane fofole. . . .

—Yizikeele 18.31

Mɔɔ keda ye meladonle zo la emkpazi na mɔɔ ka ye etane na ɔgyakyi ye eyele la banyia anwunvənezel.

—Mreləbulə 28.13

Oluake nyanelile mɔɔ Nyamenle ze nuhua la maa sonla nu o nwo na ɔnyia ngoane, mɔɔ ɔmmāa ɔnu o nwo a; ewiade ye anu nyanelile maa ewule.

—2 Kələntema 7.10

Saa amumuyenli sia fi ye amumuye ne mɔ anwo na ɔdi boε, ɔsie me mela ne mɔ na ɔdi zole a, ɔbanyia ngoane; ɔnrεwu.

—Yizikeele 18.21

Maa amumuyenli ne ɛkpo ye amumuye adenle ne, na etanenli ne ɛgyakyi adwenle etane ɛvalε na bεzia berela Edenkema ɛkε na ɔbanwu bε anwunvɔne na yeava bε etane ne mɔ yeahye bε.

—Ayezaya 55.7

“Oluake saa bεfa menli mɔɔ evo bε la etane bεkyε bε a, yεε bε anwuma Sele ne ɔdaye ɔkeva bε ɛdee ne mɔ ɔkεhyε bε a.”

—Mateyu 6.14

Gyisεse nwunle menli ne mɔ die-di la, ɔzele renya ne mɔɔ ɛdwidwe la kε, “Me ra, bεva wɔ etane ne mɔ bεhyε wɔ.”

—Maake 2.5

“... Olua Gyisεse anwo zo yεε beleka etanefakyε nwo edwεke bεahile bε a. Na yemɔ yεε Nyamenele emaa ye zo ɛzie ye ye fema zo εyε ye Adenlekilevole nee Dievole ke ɔhile Yizilayεma adenle ɔmaa bεnlu bε nwo na bεanyia etanefakyε a.”

—Gyima ne 13.38; 5.31

Tie, megyi alenkε ne anzi melεbɔ nu; mɔɔ kεde me ne na ɔkεdu-kue me la mebara ye ɛkε na me nee ye arado ɛsale na ɔdaye noko ɔ nee me ado ɛsale.

—Yekile 3.20

Oluakε, Nyamenle εye ye εlole ne chile wɔ menli kɔsɔti bε ngoanelielε ti. Zɔhane εlole ne kilehile ye kε yεvuandi εbεla mgbane mgbane nee ewiade atiakunluwɔzo ne mɔ yεguα na yεyε ye nyε gyεlεmgbεεnyε, yεnlea boε na yεbɔ Nyamenle εzulolε εbεla fɔɔnwo ne, wɔ ewiade ye anu.

—Taetεse 2.11, 12

Bεdwenle ninyεne mɔɔ wɔ anwuma lɔ la anwo na begyakyi mɔɔ wɔ azεlε ye azo la. —Kolosaema 3.2

Bεmmayε awozinli nu nyεlεs mgbane mgbane ne mɔ mɔɔ menli ye na nvasoe εnle zo la bie. Bεnwu bie a anrεε bεha bεdo gua.

—Efesεsema 5.11

Bεmmakulo ewiade anzεε ewiade ninyεne biala na mɔɔ kulo ewiade la εnle Selε ne anwo εhulolε. Oluakε, ewiade ye anu debie biala mɔɔ le kε, nwonane nu atiakunluwɔzo, anyebolo nee εbεla εbεlε nu adubεnwo εnvi Selε ne εkε ne na ɔvi ewiade ye. —1 Dwɔno 2.15, 16

Boniayεma! Bεnze kε saa bε nee ewiade tila agɔnwołε a εnεe bεyε bε nwo kε bεle Nyamenle agbɔvɔłε o? Sonla mɔɔ fa ewiade ye agɔnwołε la kile o nwo kε ɔle Nyamenle kpɔvɔłε. —Gyemise 4.4

Bεbia, bεyε bε nwo bɔkɔbɔkɔ, begyakyi bε nyεlεs εtane εtane ne mɔ. Bεgyakyi ninyεndane εyεlε.

—Ayezaya 1.16

Mebamaa bε ahonle fofolε na meava Sunsum fofolε meawula bε nu. Mebaye anzosesebε ahonle ne mɔɔ le kε bolε la na meamaa bε ahonle kpale. —Yizikeele 36.26

Beze kε Kelaese le fɔɔnwonli, yemɔti ɔwɔ ke bənwu ye kε awie biala mɔɔ ye debie mɔɔ tenre la le ɔ ra. Yeze kε awie biala mɔɔ le Nyamenle ara la εnyε etane, ɔluake Nyamenle Ara ne fa ye sie gyε-
leεnye mɔɔ Abɔnsam engola εnva
ɔ sa εnga ye a. —1 Dwɔno 2.29; 5.18

Zohane ati, awie biala mɔɔ le Kelaese εdee la le abɔdee fofolε;
dεba ne εpε nu εhɔ, fofolε era.

—2 Kolentema 5.17

Gyisεse buale ye kε, “Meka nɔhale meahile wɔ: awie biala enrenwu Nyamenle Belemgbunli-
lile ne kyesε bewo ye bieko.”

—Dwɔno 3.3

... Noko Awulæ Gyisεse Kelae-
se duma ne ati nee Nyamenle Sun-
sum Nwuanzanwuanza ne ati, be-
bia bε, bεde bε nwo bεvi etane nwo
na bεmaa bεzɔ Nyamenle anye.

—1 Kolentema 6.11

ɔluake belua tease Edenkema
Nyamenle ne edwekε zo bewo bε
fofolε ke bele mrαlε mɔɔ εnwu εlε
na bεnle menli mɔɔ wu la amra.

—1 Pita 1.23

Dεba ne, bε meladonlε nee bε etane ne mɔ manle bεwule wɔ sunsum nu. Yε nee Kelaese Gyisεse εyε ko la ati, Nyamenle edwazo yε nee Kelaese kε, yε nee ye εhɔli bεlemgbunli wɔ anwuma maanle ne anu.

—Efesεsema 2.1 nee 6

Kelaese ɔdaye mumua ne ɔliele yε etane ne ye sonlabaka ne anu ɔhɔle meanubaka ne azo amaa yεawu yεamaa etane na yεadεnla yεamaa pεlepεlelile. Belua ye εbodale nganlε ne mɔ azo a bεyε bε ayile a.

—1 Pita 2.24

Bεdwazo bε nee Kelaese bera ngoane nu. Yemɔti bεmaa bε aholne εdoa ninyεne mɔɔ wɔ anwuma

lɔ, εleka mɔɔ Kelaese de ye bele-mgbunli ebia nu wɔ Nyamenle asa fema zo la abo zo. Bedwenle ninye-ne mɔɔ wɔ anwuma lɔ la anwo na begyakyi mɔɔ wɔ azεlε ye azo la. Oluakε bεwu na bεva bε ngoane bεboka Kelaese εdee ne bεvea Nyamenle anu. —Kolosaema 3.1-3

Bεme mɔɔ bεle Kelaese Gyisεse εdee la, εbɔ bε su dεba ne nee bε nwonane nu atiakunluwɔzo mgbane mgbane ne mɔ amuala meanubaka nu. Saa Nyamenle Sunsum ne εmaa yε ngoane a, εnee bεmaa Sunsum ne εli yε nyunlu wɔ yε εbela εbɔle nu.

—Galehyiamma 5.24, 25

Oluakɛ, mɔɔ keli ye nwonane nu atiakunluwɔzo nzi la banyia ewule. Noko mɔɔ di Nyamenle Sunsum ne anzi la, balua Sunsum ne azo anyia ngoane mɔɔ enle awieleɛ.

—Galehyiama 6.8

Kɛmɔ Mosisi manle kɔbele ɛwɔlɛ ne zo wɔ baka zo wɔ eselɛ ne anu la, zɔhane ala yee bɛbamaa Sonla Ra ne zo a; amaa mɔɔ kɛlie ye keli la anwu na yeanyia ngoane mɔɔ enle awieleɛ. —Dwɔno 3.14, 15

Awie biala mɔɔ die Ralɛ ne di la le ngoane mɔɔ enle awieleɛ, na mɔɔ kekpo ke ɔkɛlie Ralɛ ne ɔkɛli la enrenyia ngoane mɔɔ enle awieleɛ la ele; Nyamenle ndealɛ ne wɔ o nwo zo dahuu.

—Dwɔno 3.36

“Ngoane mɔɔ enle awieleɛ la a le ke bɛkenwu wɔ ke wɔmɔ a ele nɔhale Nyamenle kokye ne a, na bɛkenwu Gyisɛse Kelaese, mɔɔ ɛzoanle ye la noko.” —Dwɔno 17.3

Oluakɛ etane ahatuale a le ewule, yee Nyamenle ahyeledes ne mɔɔ ɔfa ɔmaa mgbane la a le ngoane mɔɔ enle awieleɛ wɔ yɛ Awulæ Kelaese Gyisɛse ati.

—Wulomuma 6.23

“Meka nɔhale meahile be: mɔɔ kedie me edweke na ɔkɛlie mɔɔ zoanle me la keli la le ngoane mɔɔ enle awieleɛ. Benrebua ye ndene, na ɔvi ewule alubo bo yera ngoane alubo bo dɛba dɛba.” —Dwɔno 5.24

**Nyamenle Sunsum ne nee yε
εdee ne bɔ nu maa yekola yeka kε
yεle Nyamenle amra.**

—Wulomuma 8.16

**Daselclile ne a le εhye. Nyame-
nle clua O Ra ne anwo zo emaa yε
ngoane mɔɔ εnlε awieles la. Awie
biala mɔɔ kεlie Rakε ne la le ngoa-
ne, na awie biala mɔɔ anlie Nyam-
enle Ara ne la εnlε ngoane. Melε-
kεlε εhye mearelε be amaa bεanwu
kε bεmε mɔɔ bεdie Nyamenle Ara
ne bεdi la le ngoane mɔɔ εnlε awie-
les la.**

—1 Dwɔno 5.11-13

**“Awie biala mɔɔ kεlie me mela
ne mɔ na okeli zo la yemɔ yεe aku-
lo me a. Egya bahulo awie biala**

mɔɔ kulo me la, na medame noko
mebahulo ye na meaye me nwo
meahile ye.”

—Dwɔno 14.21

**Tenleneyεlε maa anzonudwole
na ɔmaa anwondɔlε.**

—Ayezaya 32.17

**Kεmɔ bεle o mra la, Nyamenle
ezoa O Ra ne Sunsum ne yemaa
yerayiyi yε ahonle ne mɔ tetεkεε,
yemɔti yekola yeka kε, “Abba!
Egya.”**

—Galehyiam 4.6

**Saa yεyε ye zo a yekεnwu kε ye-
de Nyamenle nu na ɔdaye noko
ɔde yε nu, ɔboalekε yeva ɔdaye
mumua ne ye Sunsum ne yemaa
yε.**

—1 Dwɔno 4.13

“Kekala, meleba e nwo lō yee
meleka chye mō noko wō ewiade
ye anu, amaa bē nye alie me nwo
kpole wō bē ahonle nu.”

—Dwōno 17.13

“... Noko mebaranwu bē biekō
na félékolilé bayi bē ahonle nu
tékéé, mōc awié biala enréhola bē
sa die élé a.”

—Dwōno 16.22

Oluaké, Nyamenle Belemgbu-
nlililé ne té yemō a le nlidi nlidi
anzéé nono nono, na yemō a le pél-
lepélelilé, anzonudwolé nee anyeli-
elé ne mōc Sunsum Nwuanza-
nwuanza ne fa maa la.

—Wulomuma 14.17

Me nee Kelaese a bēhunle yé wō
meanubaka ne azo a, yemōti, saa

mede ngoane nu a énee té medame
ó, na Kelaese mōc de me nu la ati
ó. Ngoane chye mōc mede nu la,
mede ye kē medie Nyamenle Ara
ne mōc hulole me na ódole ye
ngoane aze ómanle me la medi la
ati ó.

—Galehyiama 2.20

Bébava anyielie bēaza nzule wō
ngoanelie bula ne mō anu.

—Ayezaya 12.3

“Meha chye mehile bē, amaa me
félékolilé adenla bē nu, na bédabé
noko bē félékolilé ali munli.”

—Dwōno 15.11

Ébahile me ngoane adenle ne,
me ba e nyunlu a emaa me nye die.
Me anyielie enlé awieleé wō ésa
fema zo.

—Edwendole 16.11

Saa bemandie Edenkema ane na bœye ye mela ne anwo anzosesebœ a, ɔbahakyi ɔnzi yeazi bœ ke mœ œyele bœ mgbanyima ne mœ la.

—1 Samoel 12.15

Ole Nyamenle Ara bœbœ edee, noko ɔluale ye amaneenwule zo ɔzukoale œyele tieye. Mœ bemanle ɔlide munli la akee ɔrayele ngoanelielœ mœ enle awielee la ɔmanle bœdabœ mœ bœtie ye la.

—Hibuluma 5.8, 9

Na yeaye nyane mœ bœme bœlnwu ye la bœ kœme zo, na nwole nyilale ne bie aha yœdaye noko. Obayœ chye wœ meke mœ Awulæ Gyisœse vi anwuma, o nee ye soanvolema mœ le tumi la lua se-

ndœlœra nu kera ke ɔbadua bœdabœ mœ benze Nyamenle, nee bœdabœ mœ benli Edwœkpa ne mœ fane ye Awulæ Gyisœse anwo la azo la kakœ la. Bebadea menli zœhane mœ na bœaye bœ bœavi Awulæ anye zo nee ye anyunlunyiale tumi ne abo na bœazœkye bœ ɛzœkyele mœ enle awielee a. —2 Tesalonaekama 1.7-9

Bœnlea o, na kœkala meva nyilale nee munzule mezie bœ nyunlu. Saa bœdi Edenkema bœ Nyamenle ne mela ne mœ mœ melœfa meamœœ bœ enœ la azo a, ɔbayœ nyilale. Na saa beanli Edenkema bœ Nyamenle ne mela ne mœ azo a, ɔbayœ munzule.... —Ditœlœnœmi 11.26-28

Na awie biala aha ye baguase ke, Gyisese Kelaese le Awulae, beava beawula Nyamenle Selē ne anyunlunyiale. —Felepaema 2.11

“Awie biala mōc kēha ye baguase ke ole me edee la medame menwōyē ye zōhane ala menwōmaa ye wō Egya mōc wō anwuma la anyunlu. Na awie biala mōc kēkpo me wō bagua nu la, medame noko menwōkpo ye wō Egya mōc wō anwuma la anyunlu.”

—Mateyu 10.32, 33

Oboalékē, saa bēdie bēto nu na bēka ye bē nloa ke, “Gyisese le Awulae” na bēdie bēdi wō bē ahonle nu ke Nyamenle dwazole ye vi-

le mowuamra anu a, bēbanyia ngoane. Oluakē, saa sonla fa ye ahonle die di a yēe ɔka ye diedi ne ɔ nloa na ɔnyia ngoane a.

—Wulomuma 10.9, 10

Awie biala mōc enlie Rale ne endo nu la enlie Selē ne, na awie biala mōc die Rale ne to nu la, elie Selē ne noko. —1 Dwōno 2.23

“Awie biala mōc me nwo nee me ngilehilelē kēye ye nyiane wō etane ewiade ye anu la, ɔdaye noko ɔ nwo bayē medame, Sonla Ra, nyiane wō meke mōc menwōra wō anyunlunyiale nu nee Selē ne nee Anwuma soanvolema nwuanza-nwuanza ne anyunlunyiale nu la.”

—Luku 9.26

Beyε bε nye gyεlεmgbεεnye na bezinza! Na bε kpovole ne, mɔɔ le Abɔnsam, lua nu εlekpo kε awende, ɔkpondε awie yeahye ye yeali.

—1 Pita 5.8

Amumuyenli ne bava Setane tumi a ara a, na yearayε adale nwawane ninyεne mgbole mgbole bie, yeaye ngonyia.

—2 Tesalonaekama 2.9

“Mesoa wɔ, amaa wɔahɔbuke bε nye na wɔahwe bε wɔavi awozinli nu wɔara wienyi nu, nee Setane tumi ne abo, na ε nee bε ara Nyamenle εkε; amaa ɔlua bε diedi mɔɔ wɔ me nu la azo bεanyia etanefakyε na bεanyia εleka wɔ Nyamen-

le menli ne mɔɔ yekpa nu yeye bε la avinli.” —Gyima ne 26.18

Akee Sunsum ne vale Gyisεse hɔle fienemgbole ne anu kε abɔnsam εzɔ ye εnlea. Gyisεse buale kε, “Setane, dwazo εkε ne kɔ! Oluakε bεhεlε kε, ‘Yeyε wɔ Awulæ Nyamenle ne na sonle ɔdaye ngome ala!’ ” Abɔnsam akee gyakyile Gyisεse hɔle, na Nyamenle soanvolema raboale ye.

—Mateyu 4.1 nee 10, 11

Awieleε ne, bεlua Awulæ tumi bedevinli ne azo bεmaa bε nwo εyε se. Bεwula Nyamenle konle tεla-deε ne mɔ amuala na bεahola bεaginyinla Abɔnsam agyiba ne mɔ anloa. —Efesεsema 6.10, 11

Zohane ati, kɛmɔ ngakula ne mɔ le nwonane nee mogya la ati, Gyisese ɔdaye ɔycle ɔ nwo ke bedabε la na ɔnyianle be nwonane ne bie, amaa yealua ye ewule zo yeazεkye Abɔnsam, mɔɔ yemɔ a εnnee le tumi wɔ ewule nwo zo la.

—Hibuluma 2.14

Na awie biala mɔɔ ye εtane la le Abɔnsam εdee, ɔluake mɔlebebo ne Abɔnsam a lumuale yele εtane a. Dee mɔɔ ɔ ti Nyamenle Ara ne rale la a le ke ɔbazεkye Abɔnsam gyima biala mɔɔ yeli la.

—1 Dwɔno 3.8

Nwane a kchola kehwε ye kεvi Kelaese εhulolε ne anwo a? Amaneεnwulε anzεε anwongyelele,

kpɔdekpɔdeyεlε anzεε εhone, ehyia, anwubεnyunlu anzεε ewule? Kyekyε, wɔ ninyεne εhye mɔ kɔsɔɔti anu, yεlua mɔɔ εhulo ye la anwo zo yεdi konim!

—Wulomuma 8.35 nee 37

Yemɔti, bεdu be nwo bεmaa Nyamenle. Bezi Abɔnsam adenle na ɔvi be nwo ɔbanriandi. Bεhwe bεbikye Nyamenle na ɔdaye noko ɔkεbikye be. —Gyemise 4.7, 8

Na akee Amumuyεnli ne ara. Noko saa Awulæ Gyisese ba a ɔbava ɔ nloa anu anwoma mgbane yeahu ye na yeava ɔ nyunlu ɛdale wiényi kpole ne yeazεkye ye bɔkɔɔ. —2 Tεsalonaekama 2.8

Saa mekola menli nee anwuma soanvolema bəbə anee ngakyile ne mə ka, na menlə əhulolə a me ədendələ le ke əlawule anzəə awa məə əleyə alera la. —1 Kəlentema 13.1

Noko Nyamenle Sunsum ne ma a le əhye mə. Əhulolə, anyelielə, anzonudwole, abotane, atiakunlukənləma eyələ, kpaleyelə, nəhaleli-
lə, məlenwoaze yəə bə nwo zo əhomole. . . . —Galehyiama 5.22, 23

Gyisəse eza bizale Pita bieko ke, “Dwəno ara Saeməno, asoo ekulo me?” Pita buale ke, “Əhəe, Awulæ, eze ke mekulo wə.” Gyisəse zele ye ke, “Nea me mboane ne mə boə.” —Dwəno 21.16

“Saa bəkulo me a bəbali me məla ne mə azo.” —Dwəno 14.15

Saa awie ka ke, “Mekulo Nyamenle” na əkpə ə diema a ənee əle adalə; əluake awie məə engulo ə diema məə ə nye dua ye la ənreholə ənrehulo Nyamenle məə ətennwunle ye əle la. —1 Dwəno 4.20

“Saa bəkulo bə nwo ngoko ngo-
ko a yəə awie biala kənwü ke bəle
me ədoavolema a.” —Dwəno 13.35

Yəze ke yəvi ewule nu yəra ngoane nu; yəze əhye, əluake yəku-
lo yə mediema ne mə. Awie biala
məə ənlə əhulolə la de ewule nu.
—1 Dwəno 3.14

“Yədi mɔɔ ɔyele ye wɔ Yizilayɛ maanle ne anu nee Gyaluselam la amuala anwo daselɛ. Bebɔle ye meanubaka nu bəhunle ye. Noko ye kenle nsa ne azo Nyamenle dwazole ye vile mowuamra anu na ɔmanle ɔyele o nwo ɔhilele yemɛ mɔɔ Nyamenle εye yε kε yeli ye dasele la. Ye nee ye lile, lonle, wɔ mekε mɔɔ ɔdwazole ɔvile ewule nu la.”

—Gyima ne 10.39-41

Olide dapene ko la ədoavolema ne eza huohuanle bε nloa na bədole bε nwo alenkε nu bieko; mekε ne anu εnee Tɔmase boka bε nwo. Be-totole nlenkε ne mɔ anu ɛdee, noko Gyisese ragyinlanle bε avinli na ɔzele bε kε, “Anzonudwolε cha

be.” Akee ɔzele Tɔmase kε, “Tɔmase, fa ε sa bəla ɛke na nea me sa nu; tenre ε sa fua me nvenle. Gyakyi wɔ kpolerazulε ne na die di!” Tɔmase buale kε, “Me Awulae nee me Nyamenle!”

—Dwɔno 20.26-28

Gyisese dwazole vile ewule nu Molε nwonlomɔ mangyee ne la ɔlumuale ɔyele o nwo ɔhilele Mele mɔɔ vi Magedala, mɔɔ o nwo a ɔdule mbɔnsam nsuu ne la.

—Maake 16.9

Bεyele Gyisese bəmanle ɔwule wɔ yε εtane ti na bədwazole ye bεrare ngoane nu, amaa bəalie yε kε yesɔ Nyamenle anye.

—Wulomuma 4.25

... na meke eleba mɔɔ mowuamra amuala bade o ne wɔ be nla ne mɔ anu a, na bevi be nla ne mɔ anu bebavinde; bedabɛ mɔɔ bɛlile boe la badwazo na beanyia ngoane mɔɔ enle awieleɛ, na bedabɛ noko mɔɔ bɛlile etane la badwazo na beabua be ewule fɔlɛ."

—Dwɔno 5.28, 29

Bedabɛ beze ɛhye kɛ, mɔɔ bezenenle ye bemanle Kelaese Gyisɛse la enee bezonɛ ye bemaa ye ewule ne. Zohane ati, yelua ɛzonenle ne azo beziele ye bebokale o nwo wɔ meke mɔɔ ɔwule la, amaa kemɔ Selɛ ne vale anyunlunyiale tumi ne dwazole ye vile ewule nu

la, yedayɛ noko yeabɔ ye ebɛla ne fofole. Oluakɛ saa ye nee ye a hɔle ewule nu a enee bebadwazo yedayɛ noko beavi ewule nu bearagoane nu kemɔ bedwazole Kelaese la. —Wulomuma 6.3-5

Na saa Kelaese de be nu a, ... Sunsum ne anu bele ngoane; ɔboalekɛ, belie be bemaa bezo Nyamenle anye. Na saa Nyamenle Sunsum ne mɔɔ dwazole Gyisɛse vile ewule nu la de be nu a, enee noko mɔɔ dwazole Gyisɛse vile ewule nu la bamaa bedabɛ noko be sonlabaka ye mɔɔ wu la ngoane wɔ ye Sunsum ne mɔɔ wɔ be nu la ati. —Wulomuma 8.10, 11

“Na ɔbɔle εwɔke ke ɔkεlie ye ɔkεvi ye agbɔvole sa nu; amaa yεazonle ye mɔɔ εzulole biala εnle nu a, wɔ anwondelε nee fɔɔnwoyεlε nu wɔ ɔ nyunlu wɔ meke mɔɔ yεde ngoane nu la.” —Luku 1.74, 75

Ayi mɔɔ, εwɔke mɔɔ Nyamenle εbɔ ye la εne. Yemɔti bεmaa yεwo-wo debie biala mɔɔ wɔ ye nwo mɔɔ gua ye sonlabaka ye anzεε ye εke-
la ne mɔɔ anwo evinli la yεguua na
yεva Nyamenle εzulole yεmaa ye
εbelabɔlε nwo εde bɔkɔɔ.

—2 Kɔlentema 7.1

“Mame mefa nzule a mesɔne bε
a, amaa bεanwu ye ke bεnlu bε
nwo, na awie bie vi me nzi εleba

mɔɔ yεmɔ ɔle kpole ɔtεla me a.
Menfεta bɔbɔ ke mesianyi ye
mgbɔlaboa zo nyεma. Na yεmɔ,
ɔbava Sunsum Nwuanzanwuanza
ne nee ndεnebualε senle ne a yea-
zone a.” —Mateyu 3.11

Nyamenle anvεlε ye ke yerabɔ
εbela mgbane mgbane; ɔvεlεlε ye
ke yεrayε menli mɔɔ anwo te a.

—1 Tεsalonaekama 4.7

Saa awie twe ɔ nwo fi ninygεne e-
vinli evinli nwo a, ɔkεye ke εyεba
mɔɔ anwo hyia na bεde nwole be-
maa Nyamenle na ɔ nwo εra nva-
soε emaa ɔ menle na yεziezie ɔ
nwo yemaa gyima kpale biala la.

—2 Timɔte 2.21

Nyamenle kpale nu yele ye ziele εke manle Kelaese kolaa na yeabɔ ewiade, amaa ye nwo ade nwuanzanwu mɔɔ fɔləlilε biala εnle ye nu wɔ ɔ nyunlu a. Olua ye εhulole ne ati. Beva be su fofole ne mɔɔ Nyamenle εbɔ ye ke ɔdaye ye εsa-so na ɔkile ɔ nwo wɔ nɔhale εbela mɔɔ tenre na ɔle nwuanzaanwu la bewula. —Efesesema 1.4; 4.24

Ademgbole bala εke, be bavεlε ye Adenle Nwuanzanwuaza. Awie mɔɔ anwo εnde la εnreva adenle ne anu εlε. Ahɔnwɔne εnrehola εnre-maa awie mɔɔ kεva adenle ne azo la εnrevo. —Ayezaya 35.8

Nyamenle di ye εwɔkε zo; ɔdi pe-lepele. Saa yεka ye εtane ne mɔ

yεkile ye a, ɔkεva ɔkεhyε ye na ɔkεde ye nwo ɔkεvi nyεleε mɔɔ endenre la amuala anwo.

—1 Dwɔno 1.9

Na saa bεbazεkye ewiade ye amuala wɔ adenle zεhae anu a εnnee bεdabe bεnea a duzu menli a ɔwɔ ke bεyε a? ɔwɔ ke bεyε menli mɔɔ be εbela nwo te saanwu na bε-tu be nwo bεmaa Nyamenle.

—2 Pita 3.11

Bεbɔ mɔdenle ke be nee menli kɔsɔɔti kεdenla anzonudwole nu na bεmaa be εbela nwo εde nwuanzaanwu, ɔboalekε, mɔɔ anyε ye zo la ɔyεse ke ɔkεnwu Nyamenle a.

—Hibuluma 12.14

“Na saa bēmē bōbō mōc bēle etanevolēma la bēze kē ɔwō kē bēfa ninyene mgbale bēmaa bē mra a ēnee fane nyē yē Selē ne mōc wō anwuma la ēnreva Sunsum Nwuanzanwuanza ne ēnremaa bēdabē mōc bēkēbiza ye la ε?”—Luku 11.13

Mebava me sunsum ne mawula wō nu na mamaa wōali me ngye-hyēlē ne mō azo. Ebali me mēla ne mō amuala azo. —Yizikeele 36.27

“Noko saa Sunsum Nwuanzanwuanza ne ba bē nwo zo a bēbanyia tumi na bēali me nwo daselē . . .” —Gyima ne 1.8

Na bēmē, bēnde bēmmaa bē sonlabaka ne, na saa Nyamenle Sunsum ne wō bē nu a, ēnee noko bē-

de bēmaa Sunsum ne. Mōc ēnle Kelaese Sunsum ne bie wō ye nu la ēnle Kelaese ēdee.

—Wulomuma 8.9

Mōc bēwiele nzelēlē ne la ēleka mōc bēyiale nu la kpusule. Na Sunsum Nwuanzanwuanza ne rawolole bē na bēnyianle anwosesebē kē akee bēka Nyamenle edwekē ne kpale. —Gyima ne 4.31

Banabase mumua ne le sonla kpale mōc diedi nee Sunsum Nwuanzanwuanza ne eyi ye tēkēe la ati . . . —Gyima ne 11.24

Na diedima mōc wō Anteyōko la lile felekō kpole na Sunsum Nwuanzanwuanza ne yile bē tēkēe.

—Gyima ne 13.52

Edenkema bikye menli mo a arele
ebo la. O die bedabé mo bélédi
nyane la. —Edwendole 34.18

Edenkema se, "Asoo te medame
a membóle ninyene koscoti mo
wo ewiade la o? Me nye die bedabé
mo bëbelé be nwo aze benu be
nwo, besulo me na bëdi me edwéké
zo la anwo." —Ayezaya 66.2

Gyisese zele ye ke, "Saa edawo
noko ekehola a. Sonla mo le diedi
la kola ye debie biala." —Maake 9.23

Ayi mo, bëmmamaa amanee-
nwule kpole mo ba be nwo zo na
ole ke debie mo bazé be anlea la
ye be azibenwo ke aseé debie ezulo-

le bie a erado be a. Beli feléko ke be
nee Kelaese elenwu amanee a,
amaa saa bëye ye bekile anyunlu-
nyiale nu a bëali feléko kpole.

—1 Pita 4.12, 13

"Obakyikyi be nye anwo monle.
Ewule enle eke bieko, monle enle
eke, nyane enle eke, ezunle enle eke
ne bieko. Oluaké alumua ninyene
ne eze cho." —Yekile 21.4

Fa e rélé wula Edenkema anu na
di boe tenla azelé ne azo, na maa e
nwo edo wo. —Edwendole 37.3

Noko bëbo modenle bedwenle
Nyamenle belemgbunlilile ne nee
mo Nyamenle kponde ke bëye la
anwo kpale, na okèva mo behyia
nwolé la okemaa be. —Mateyu 6.33

Kekala, ɔ̄kola ɔ̄boɑ̄ bɛdabɛ mɔɔ
bɛwɔ̄ sɔ̄neɑ̄ nu la, ɔ̄boalekɛ, bɛzɔ̄
ɔ̄daye bɛnlea ele yee yenwu aman-
neɛ ele.

—Hibuluma 2.18

Na Nyamenle, anzonudwole
maavole ne, ɛnrɛhyɛ biala na yea-
bete Setane wɔ̄ bɛdabɛ bɛ gyakɛ
abo....

—Wulomuma 16.20

Tenlenenli nwu amanɛɛ dɔɔnwo
noko ɛdɛnkɛma die ye fi ɔ̄ muala
anu.

—Edwendole 34.19

Sɔ̄neɑ̄ biala mɔɔ ɛdo bɛ la le kɛ
mɔɔ to awie biala la. Noko Nyam-
menle le nɔ̄hale, bɛkola bɛfa bɛ
rɛle bɛwula ye nu kɛ ɔ̄nremaa ade-
nle ɔ̄nremaa sɔ̄neɑ̄ mɔɔ bɛnrehola
ɔ̄ nloɑ̄ gyinla la ɛnrɛdo bɛ ele. Be

sɔ̄neɑ̄ mekɛ nu bɔbɔ̄, ɔ̄bamaa bɛ
anwosesebɛ yeamaa bɛava bɛagyi-
nla ɔ̄ nloɑ̄ na yeahile bɛ adenle
yeamaa bɛavi nu.

—1 Kɔ̄lentema 10.13

Saa ɛdua azule buma nu a me ne
wɔ̄ balua. Saa ɛdua azule mɔɔ se la
anye a ɔ̄nrenloma wɔ̄. Saa ɛdua se-
nle nu a, ɔ̄nreyela wɔ̄. Senletafili-
ma ne ɛnrɛhola ɛnremaa ɛnrɛzɔ̄.

—Ayezaya 43.2

Yɛze kɛ, wɔ̄ debie biala anu,
Nyamenle maa debie biala yɛ kpa-
le maa bɛdabɛ mɔɔ bɛkulo ye la
—mekɛ bɛdabɛ mɔɔ yevɛlɛ bɛ ke-
mɔ̄ ye ngyehyɛlɛ ne de la.

—Wulomuma 8.28

“Sonla mōo keli konim la mebalye ye me Nyamenle Ezonlele Sua nu sika, na yeadenla eke ne dahuu. Mebahelē me Nyamenle ne duma nee me Nyamenle ne suakpole ne, mōo le Gyalusclam fofolē ne mōo vi me Nyamenle ne eke ne wō anwuma bara la duma wō o nwo. Eza noko mebahelē me duma fofole ne o nwo.”

—Yekile 3.12

Sonla ne mōo keli konim la bəbalye ye fufule nwohyee zəhae na menrəye ye duma menrəvi teasema buluku ne anu. Mebaha ye wiényi wō Egya nee Nyamenle soanvolema anyunlu eke ne ke bəle me edee.

—Yekile 3.5

Mōo keli konim la mebamaa ye adenle meamaa yearadenla me nwo eke ne wō me Belemgbunli ebia ne azo; kəmō meli konim na mede Egya anwo eke ne wō ye Belemgbunli ebia ne azo la.

—Yekile 3.21

Mōo keli konim la banyia agyadēe ehye avi me eke: mebaye ye Nyamenle na yeaye me ra.

—Yekile 21.7

“Sonla ne mōo le enzole la ədie mōo Sunsum ne ka kile assnema amuala la. Mōo keli konim la mebamaa ye adenle yeali ngoane baka ne mōo gyi Nyamenle tola ne anu la ma ne bie.”

—Yekile 2.7

Melɛ ehye, kɛ ɔle mela mɔɔ vi Awulae eke memaa bɛmɛ mɔɔ bɛle nwuvole la ke, yele mmagyakyi o hu; yee saa ɔgyakyi ye a ɔmmasia ɔkɔ agyale fofole; anzee ɔzia o nee o hu dɛba ne ɛhɔbɔ nu. Kunle biala noko mmabɔ o ye ewole.

—1 Kɔlentema 7.10, 11

Nea ke, raale mɔɔ wo agyale la, mela kyekye ye beta o hu anwo wo meke mɔɔ o hu de ngoane nu la; na saa o hu wu a, mela ɛnkyekye ye bieko. Mekɛ mɔɔ o hu de aze la saa ɔkɔ renya gyene nwo a, ɛnne yedo agyale ɛzɛkyelɛ mela ne; noko saa o hu wu a, zɔhane mela ne ɛnkyekye ye ko, yemɔti saa ɔkɔ agyale

fofolɛ a ɔndo agyale ɛzɛkyelɛ mela ne. —Wulomuma 7.2, 3

“Renya biala mɔɔ kɛbɔ o ye ewole na ɔkegya raale fofole la ɛdo agyale ɛzɛkyelɛ mela ne; yee renya mɔɔ kɛgya raale mɔɔ o hu ɛbɔ ye ewole la ɛdo agyale ɛzɛkyelɛ mela ne.” —Luku 16.18

Noko mame, mese: Onle ke awie biala bɔ o ye ewole, kyesɛ raale ne ɛva renya fofole. Saa tɛ ye zɔ a ɛnne renya ne bamaa raale ne ado awuvole ɛvalɛ mela ne. yee renya noko mɔɔ kɛgya raale mɔɔ ɛbɔ ewole la to awuvole ɛvalɛ mela ne. —Mateyu 5.32

“Saa mekɔ na mesiezie eleka memaa bɛ mewie a, mebara bieko na mearava bɛ meahɔ me nwo lɔ, amaa bɛadɛnla eleka mɔɔ mewɔ la.”
—Dwɔno 14.3

“Onrehye na meara. Mɔɔ ele la sɔ nu boe, amaa awie amkpodi wɔ konim ahyeledee ne anvi ε sa nu.”
—Yekile 3.11

“Yemɔti, saa beannea boe na bɛmaa me nwo nee me ngilehilelε yɛ bɛ nyiane wɔ etane nee amumuyɛ mekɛ ye anu a, εnee noko ahenle εnwu ye kε, ɔdaye noko o nwo bayɛ medame, Sonla Ra, nyiane wɔ mekɛ mɔɔ me nee me anwuma soanvolema nwuanzanwuanza ne

yekera Egya anyunlunyiale ne anu la.”
—Maake 8.38

“Na akee medame, Sonla Ra, me nwo sekelenɛe bavinde anwomanyunlu; menli muala mɔɔ bɛwɔ aleɛabo la bali nyane wɔ mekɛ mɔɔ bɛkɛnwu medame, Sonla Ra, kε melua amungu nu na melɛ tumi nee anyunlunyiale kpole meleba la.”
—Mateyu 24.30

Bɛdabɛ noko ɔwɔ ke bɛnyia abotane. Bɛmaa bɛ nye εla, ɔluakε, Awulæ erale ne εbikye.

—Gyemise 5.8

ɔluakε, medame, Sonla Ra, mebara ke senlamanye mɔɔ kpakyɛ anwomanyunlu la, ɔvi adudulee yeahɔzi adɔlee.
—Mateyu 24.27

(Anwuma Soavolema zele kε,) “Galelima, duzu ati a begyi eke na bε nye εha anwuma ε? Gyisese εhye mɔɔ berava ye wɔ bε avinli eke bεhɔ anwuma la bazia alua adenle zɔhane ala azo ara bieko kε mɔ bεnwu ye kε ɔlekɔ la.”

—Gyima ne 1.11

Ayi mɔ, kεkala yεle Nyamenle amra, noko akee kε kenle bie yεba zi yεayε la εtεdale ali. Noko yεze kε mekε mɔɔ Kelaese bara bieko la, yεbayε kε ɔdayε ala la; ɔluakε yεbanwu ye kεmɔ ɔde ala la. Awie biala mɔɔ lε anyelazo εhye wɔ Kelaese anu kε yεbayε kε Kelaese de ala la maa ɔ nwo te, kε Kelaese la.

—1 Dwɔno 3.2, 3

“Bεdie! Mebara bε nwo zo kε awule la! Na nyilale εha sonla ne mɔɔ εnee ɔ nye gyi zo na ɔnea ye ninyene boε la, amaa yeanlε ɔ nwo zo wɔ menli nu na ɔ nyunlu agua aze!”

—Yekile 16.15

“Zɔhane ala yεε bεdabε noko bεziezie bε nwo a; ɔboalekε medame, Sonla Ra, mebara bieko wɔ mekε mɔɔ bε nye εnla la.”

—Luku 12.40

“Oluake ɔnrεhyε biala na medame, Sonla Ra, me nee me anwuma soanvolema ara, wɔ Egya anyu-nlunyiale nu, na yεaradua awie biala kake kεmɔ ye gyima de la.”

—Mateyu 16.27

Nyamenle edwéké ne

“Anwuma nee aze bapé nu aze;
na me nloa edwéké edee ḷorépe nu
ele.”

—Luku 21.33

Oboaleké, Nyamenle kpomavolema edwéké kpóké ko biala mō behanle la envi sonla. Sunsum Nwuanzanwuanza ne a wolole bë manle behanle zohane edwéké ne mō vi Nyamenle eké ne la a.

—2 Pita 1.21

Bëfa Nyamenle Sunsum a békéle Nyamenle Edwéké ne a, na ole kpale ḷomaa nōhale ne əhilehilelè, sonla nyunlu əhwilè, folédulè yee menli etetelè wō əbela kpale ebölè nu.

—2 Timote 3.16

Wō edwéké ne le kënlanee mō kile me adenle a, yee ole wienyi ḷota me adenle nu.

—Edwendole 119.105

Sélé na fa kye

“(Gyisèse hanle ke) Zōhane ati, bëme, beyé nzéléle a beyé ye ze. ‘Ye Ze mō wō anwuma: Wō duma nwo ède, Wō belemgbunlilile èrela, Beyé Wō əhuloloedee wō azélé ye azo këmō beyé ye wō anwuma lō la. Maa ye ènè ye kenle dahuu alee, Na fa ye etane mō yeyé la kye ye këmō yefa yekye bëdabé mō befo ye la; Mmafa ye èkø ngyegyelè nu, Ye ye fi munzule nu.’ “Oluake saa bëfa menli mō evo be la etane békylè be a, yee be anwuma Selé ne ɔdaye ɔkèva be edee ne mō ɔkèhye be a. Na saa bëanva menli mō evo be le etane ne mō bëangyé be a be Ze mō wō anwuma la ɔdaye ḷoréva be etane ne mō ḷoréhye be.”

—Mateyu 6.9-15

Published in numerous languages by World Missionary Press, Inc.,
as God supplies funds in answer to prayer. **For questions or more
information by country, visit: www.wmp-contacts.org**

World Missionary Press
PO Box 120
New Paris, IN 46553-0120 USA
www.wmpress.org

6-24

Read booklets online or by App
www.wmp-readonline.org

239 Nzema HFA